

STORTINGET

Innst. 440 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 127 L (2024–2025)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om
Lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for
evaluering av etterretningstjenesteloven

Til Stortinget

Sammendrag

Forsvarsdepartementet fremmer i proposisjonen et forslag om lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven. Loven skal sikre at utvalget som skal evaluere etterretningstjenesteloven 2020, får tilstrekkelig innsyn i sikkerhetsgradert og annen taushetsbelagt informasjon som er nødvendig for å gjennomføre evalueringen. Departementet foreslår å lovfeste at utvalget uten hinder av lovbestemt taushetsplikt skal kunne motta opplysninger fra relevante norske myndigheter og private virksomheter. Samtidig foreslås det en egen taushetspliktsbestemmelse for utvalget. Det foreslås også hjemmel for å behandle personopplysninger når det er nødvendig for utvalgets evalueringsarbeid.

I tillegg til forslaget om ny lov om informasjonstilgang for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven foreslår departementet i proposisjonen enkelte justeringer i lov om militær politimyndighet (militærpolitiloven).

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Even Eriksen, Nils-Ole Foshaug, Steinar Krogstad og Agnes Nærland Viljugrein, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schie Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune, Ola Borten Moe og Trygve Slagsvold Vedum, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde, viser til regjeringens forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven. Komiteen merker seg at formålet med loven er å gi Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven tilgang til opplysninger som er nødvendige for å få utført utvalgets arbeid i henhold til mandatet, og å gi utvalget adgang til å behandle disse opplysningene.

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å lovfeste at utvalget uten hinder av lovbestemt taushetsplikt skal kunne motta opplysninger fra relevante norske myndigheter og private virksomheter. Komiteen merker seg at det samtidig foreslås en egen taushetspliktsbestemmelse for utvalget samt en hjemmel for å behandle personopplysninger når det er nødvendig for utvalgets evalueringsarbeid.

Komiteen merker seg at regjeringen i proposisjonen i tillegg foreslår enkelte justeringer i lov om militær politimyndighet (militærpolitiloven).

Lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven

INNLEDNING

Komiteen viser til at Stortinget traff følgende anmodningsvedtak 11. juni 2020 (vedtak nr. 676):

«Stortinget ber regjeringen sørge for en uavhengig evaluering av den nye etterretningstjenesteloven fra full ikrafttredelse. Evalueringen skal være offentlig og foreligge senest fire år etter at loven er satt i kraft. Evalueringen skal gjelde lovens virke og mulighet for kontroll av dens bestemmelser, inkludert ressursituasjonen, kompetanse og virkemidler hos EOS-utvalget og domstolene.»

Komiteen viser til at vedtaket ble truffet ved behandlingen av Innst. 357 L (2019–2020) til Prop. 80 L (2019–2020) Lov om Etterretningstjenesten (etterretningstjenesteloven) og Lovvedtak 134 (2019–2020).

Komiteen merker seg at regjeringen vil sørge for en uavhengig evaluering av etterretningstjenesteloven fra full ikrafttredelse slik Stortinget har bedt om, der evalueringen skal foreligge senest 2. september 2026.

UTVALGETS ARBEID

Komiteen er opptatt av at en evaluering knytter seg til kontroll av tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon, særlig EOS-utvalgets løpende kontroll av tilrettelagt innhenting, jf. Innst. 357 L (2019–2020) s. 5. Komiteen viser til at det i Stortingets vedtak bes om at evalueringen også omfatter domstolenes forhåndskontroll med tilrettelagt innhenting.

Komiteen merker seg utvalgets mandat, der det fremheves at evalueringen særlig vil ta for seg om lovens bestemmelser om tilrettelagt innhenting og hvorvidt Etterretningstjenestens utøvelse av disse lar seg kontrollere i henhold til Stortingets forutsetninger. Komiteen merker seg at et sentralt spørsmål er om EOS-utvalget og domstolene har tilstrekkelig kompetanse, ressurser og virkemidler for å utøve sine kontrolloppgaver. Komiteen merker seg at utvalget etter mandatet også vil kunne vurdere og foreslå hvordan dette bør følges opp.

INFORMASJONSTILGANG

Komiteen merker seg at for å kunne utføre sitt oppdrag må utvalget kunne innhente relevant informasjon fra domstolene, EOS-utvalget og Etterretningstjenesten. Komiteen viser til utvalgets behov for å innhente sikkerhetsgradert og taushetsbelagt informasjon fra disse, samt trolig også andre offentlige og private virksomheter, inkludert fra ekomtilbydere som er omfattet av tilretteleggingsplikten etter etterretningstje-

nesteloven. Komiteen er av den oppfatning at dette er nødvendig for at utvalget skal kunne utføre sitt oppdrag i tråd med Stortingets intensjoner.

Komiteen viser til den gjennomførte høringsrunden. Komiteen merker seg at Nkom, EOS-utvalget, Domstoladministrasjonen, NTB, Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag uttrykker sin støtte til loven og departementets vurderinger om behovet. Komiteen merker seg at Borgarting lagmannsrett

«støtter at det gis en særlov for å sikre at utvalget som skal evaluere den nye etterretningstjenesteloven, får tilstrekkelig innsyn i sikkerhetsgradert og annen taushetsbelagt informasjon som er nødvendig for å gjennomføre evalueringen.»

TAUSHETSPLIKT

Komiteen merker seg at det blir foreslått lovfestet at Etterretningstjenesten, EOS-utvalget, domstolene og andre offentlige og private virksomheter, herunder ekomtilbydere som nevnt i etterretningstjenesteloven § 7-2 første ledd, uten hinder av taushetsplikt kan gi Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven de opplysninger som er nødvendige for at utvalget skal kunne utføre sine oppgaver. Komiteen merker seg at det samtidig foreslås i lovens § 3 at utvalgsmedlemmene, og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for utvalget, har taushetsplikt tilsvarende den som gjelder for personene som ga opplysningene til utvalget. Komiteen viser til at taushetsplikten gjelder alle forhold vedkommende er gjort kjent med gjennom arbeid i eller for utvalget når opplysningene er underlagt lovbestemt taushetsplikt etter sikkerhetsloven eller annen lov. Komiteen viser til at taushetsplikten også gjelder etter at arbeidet i eller for utvalget er avsluttet.

Komiteen merker seg at Nkom, EOS-utvalget, Borgarting lagmannsrett, NTB, Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag i høringsrunden uttrykker støtte til at utvalget i sitt arbeid vil ha behov for tilgang til informasjon som kan omfatte taushetsbelagte opplysninger. Komiteen merker seg at Domstoladministrasjonen «støtter departementets forslag om særlige taushetspliktsregler for utvalget og de personene som utfører oppgaver for utvalget». Komiteen merker seg også at Domstoladministrasjonen er

«enige i at arten og omfanget av informasjon som utvalget sannsynligvis må innhente og behandle, tilsier at det gis en egen lovbestemmelse om personvernrettslig behandlingsgrunnlag.»

KILDEVERNET

Komiteen merker seg NTB, Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag sine be-

kymringer for kildevernet. Komiteen viser i denne sammenheng til regjeringens vurderinger om kildevern i punkt 12.8 i Prop. 80 L (2019–2020) Lov om Etterretningstjenesten. Komiteen er enig med regjeringen om at hensynet til kildevern i mindre grad gjør seg gjeldende i det foreliggende lovforslaget enn i etterretningstjenesteloven. Det er komiteens vurdering at for at utvalget skal kunne vurdere etterretningstjenestelovens «virke og kontroll av lovens bestemmelser», slik Stortingets anmodningsvedtak og mandatet forespeiler, må utvalget ha tilgang til opplysninger som er nødvendige for å utføre deres arbeid.

Komiteen ønsker å presisere at tilgangen til opplysninger imidlertid er strengt begrenset til det som anses som «nødvendig» for evalueringen av etterretningstjenesteloven, slik det fremgår av lovforslagets formål, jf. § 1. Komiteen understreker at utvalget ikke kan innhente eller bruke informasjon som er innhentet av Etterretningstjenesten eller andre myndigheter eller virksomheter ut over det som er nødvendig for evalueringen.

Lov om militær politimyndighet

INNLEDNING

Komiteen viser til at Forsvarsdepartementet 24. juni 2021 sendte på høring en arbeidsgrupperapport om lov om militær disiplinærmyndighet, lov om politimyndighet i Forsvaret og påtalemessig behandling av militære straffesaker. Komiteen viser til at loven ble vedtatt av Stortinget den 20. juni 2023 og trådte i kraft 1. juli 2024. Komiteen merker seg at enkelte bestemmelser etter lovens ikrafttredelse har fått en utilsiktet utforming som ikke er i tråd med intensjonen i Prop. 134 L (2022–2023).

MILITÆRPOLITILOVEN § 16 FØRSTE LEDD

Komiteen viser til at bestemmelsen etter den offentlige høringen ble endret for å inkludere vilkåret «utgjør en fare for sikkerheten». Komiteen viser til at ved en inkurie ble formuleringen «den lovlige ferdsel» flyttet og stående for seg selv i en leddsetning, uten at den knyttes opp mot vilkåret «forstyrrer». Komiteen merker seg at det dermed ikke er tilstrekkelig klart at personell med militær politimyndighet kan agere overfor slik atferd. Komiteen slutter seg til regjeringens forslag for å klargjøre dette.

MILITÆRPOLITILOVEN § 22 FØRSTE LEDD BOKSTAV

B

Komiteen viser til at bestemmelsen etter den offentlige høringen ble endret fra en punktliste til en sammenhengende tekst, i tråd med oppbygningen til resten av lovforslaget. Komiteen merker seg at endringen

førte til at det i dag er knyttet usikkerhet til hvorvidt det tiltenkte grunnkravet om tilknytning til tjenesten er gjeldende for alle de alternative formene for lovbrudd. Komiteen viser til at forutsetningen i Prop. 134 L (2022–2023) punkt 4.7.4.2 var at tilknytning til tjenesten skulle utgjøre et slikt grunnkrav. Videre viser komiteen til at lovbrudd utført mot eller ved bruk av militært materiell ble gjort betinget av at lovbruddet fant sted på militært område.

Komiteen merker seg at gjeldende ordlyd utgjør en utilsiktet innsnevring av etterforskningskompetansen til militære etterforskere. Komiteen viser til at denne ordlyden vil kunne ha en direkte negativ konsekvens for anledningen militære etterforskere har til å etterforske lovbrudd med tilknytning til Forsvaret. Komiteen merker seg at dersom ordlyden i bestemmelsen ikke endres, vil det for en rekke mindre alvorlige lovbrudd kunne anses som nødvendig for stedlig politimyndighet å gjennomføre etterforskning som militære etterforskere i utgangspunktet har blitt vurdert av lovgiver som kvalifiserte for å ivareta. Komiteen viser til at en slik ordning vil lede til en unødvendig ressursbruk fra politiet sin side, noe som ikke er i tråd med lovgivers intensjon fra behandlingen av Prop. 134 L (2022–2023), jf. Innst. 33 L (2023–2024).

Komiteen er enig i at en endring til opprinnelig tiltenkt utforming av nevnte bestemmelse er nødvendig for å sikre at militære etterforskere får hjemmel til å etterforske de typene lovbrudd som ble forutsatt i Prop. 134 L (2022–2023). Komiteen slutter seg til regjeringens forslag for å klargjøre dette.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven

§ 1 Formålet med loven

Formålet med loven er å gi Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven tilgang til opplysninger som er nødvendige for å få utført utvalgets arbeid i henhold til mandatet, og å gi utvalget adgang til å behandle disse opplysningene.

§ 2 Adgang til å innhente informasjon uten hinder av taushetsplikt

EOS-utvalget, domstolene, Etterretningstjenesten og andre offentlige og private virksomheter, også ekom-

tilbydere som nevnt i etterretningstjenesteloven § 7-2 første ledd, kan uten hinder av taushetsplikt gi Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven de opplysningene som er nødvendige for at utvalget skal kunne utføre sine oppgaver. Unntaket fra taushetsplikt i ekomloven § 3-10 første ledd omfatter kun opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter.

Utvalget skal iakttas hensynet til rikets sikkerhet og fremmede makter og ikke søke innsyn i sikkerhetsgradert informasjon i større utstrekning enn nødvendig.

Utvalget skal ikke søke innsyn i personopplysninger i større utstrekning enn nødvendig.

§ 3 Taushetsplikt

Medlemmene i Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for utvalget, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 g. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 gjelder ikke.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere regler om taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde. Det samme gjelder etter at materialet er avlevert til arkivdepot for de som er ansatt i eller som utfører arbeid eller tjeneste for arkivdepotet.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at utvalget avgir en ugradert evalueringsrapport.

§ 4 Behandling av personopplysninger

Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven kan behandle personopplysninger når det er nødvendig for utvalgets evalueringsarbeid.

Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven er behandlingsansvarlig frem til utvalget har avsluttet sitt arbeid. Arkivdepot er behandlingsansvarlig for personopplysninger i materiale som avleveres dit.

§ 5 Ikrafttredelse og opphør

Loven trer i kraft straks.

§ 2 og § 4 første ledd oppheves når Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven har avsluttet sitt arbeid, og § 4 andre ledd blir da første ledd.

§ 6 Endringer i andre lover

Fra den tiden loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i lov 24. november 2023 nr. 85 om militær politimyndighet:

§ 16 første ledd skal lyde:

(1) Personell med militær politimyndighet kan avvise, stanse, bortvise eller innbringe enhver person som de har politimyndighet over, og som på grunn av beruselse forårsaket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler, forstyrrer den alminnelige ro og orden eller *lovlig ferd*, utgjør en fare for *sikkerheten*, *forulemper* andre eller volder fare for seg selv eller andre.

§ 22 første ledd bokstav b skal lyde:

- b. andre lovbrudd som bestemt av *riksadvokaten dersom* lovbruddet er begått *i tjenesten eller i anledning* tjenesten
1. på militært område
 2. overfor militært *personell*
 3. mot eller ved bruk av militært *materiell*.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 27. mai 2025

Ine Eriksen Søreide

leder

Even Eriksen

ordfører

